

UN CRÂMPEI DE VIAȚĂ UNIVERSITARĂ – PROF. UNIV. DR. KRICOR PAMBUCCIAN

A glimpse of academic life – Kricor Pambuccian, MD, PhD

Prof. Dr. Emilian Hutu

Mulți absolvenți ai Facultății de Medicină își amintesc cu drag – și chiar cu nostalgie – de anii petrecuți la școală. Ca să devii medic bun, cei șase ani petrecuți acolo abia îți ajung să cunoști elementele esențiale ale viitoarei tale profesii.

Pentru o anumită generație, au fost și vremuri grele – generație animată de dorințe, dar și copleșită de necazuri. Este vorba despre anul 1953, din „obsedantul deceniu“. Abia murise Stalin, se încheiase războiul din Coreea, vara fusese Festivalul Tineretului (extrem de „colorat“, dar câtă sărăcie, și înainte, și după el...). Echipa de fotbal a României a fost învinsă de Cehoslovacia pe stadionul 23 August, cu un singur gol, marcat în primele 30 de secunde de la începutul meciului. Cât s-au chinuit apoi celebrii jucători ai trecutului să mai marcheze unul, dar în zadar... Totul părea de-o iremediabilă neputință.

Anul 1954 a fost și mai și. La începutul lui februarie (abia venisem din vacanța de iarnă – de Crăciun nu aveam liber) viscolul a înzăpezit total capitala. Circulația era teribil de îngreunată și nu se putea merge decât cu tramvaiul. Nu existau autobuze, troleibuze, mașini (sau erau câteva, dar foarte vechi).

Toată lumea era îmbrăcată cam la fel. Se puseseră în vânzare pardesii tip „loden“, dintr-o stofă maron destul de subțire, dar și destul de ieftină. La cantină aveam la prânz două feluri de mâncare: o ciorbă (de regulă de cartofi), iar la felul al doilea, o tocană (mâncare de prune, gutui etc.) și un sfert de pâine neagră.

Totul părea trist și fără perspective. În România funcționau perfect doar închisorile și lagărul de la Canal. Emisiunile de radio erau reduse la programele transmise peste tot prin difuzoare, la cinema rulară doar filme sovietice, televizoare nu existau, iar emisiunile străine se ascultau pe ascuns. Erau, într-adevăr, destule spectacole de teatru și operă.

Dar noi eram studenți, aveam o mulțime de gânduri și, în primul rând, voiam să ajungem medici. Eram interesați de obținerea pe viitor a vreunui folos material? Nici vorbă! Remunerația era aproape egală pentru toți intelectualii, iar cabinete particulare nu existau.

Atunci ce voiam? Să rupem cu o condiție umană prea uniformă, să obținem o libertate (dovedită apoi iluzorie, dar pe atunci plină de promisiuni). De fapt, cel mai bun lucru a fost, la vremea respectivă, afirmarea cu putere a medicalizării stomatologiei.

În urma războiului, s-a dovedit cu tărie că, pentru refacerea structurilor feței, trebuie cunoscută bine stomatologia, iar aceasta să fie legată strâns de medicina generală și mai puțin de practica dentistică (pe-atunci atât de săracă în materiale). În acest fel, nu ne simțeam cu nimic mai prejos decât colegii noștri de la Medicină generală.

Dar aveam din ce învăța? Publicațiile medicale se găseau foarte greu. Un „précis“ de anatomie al profesorului Repciuc și câteva traduceri minore din literatura sovietică reprezentau „marea“ noastră bibliografie de actualitate. Ne băteam pe tratatele de anatomie ale lui Testut Rouviere, Poirier, existente în bibliotecile publice, dar destul de uzate, pe tratatul lui Gray tradus de profesorul Gr. T. Popa (cu extraordinarele lui note de subsol), foarte greu de găsit, pe fiziologia lui Glay, rarisimă.

Ce ne rămânea de făcut? Să audiem cursurile! Aici eram oarecum favorizați. La Stomatologie predau mai ales conferențieri tineri sau cadre didactice nu prea bine văzute sau plasate din punct de vedere politic. Noi știam acest lucru și frecventam cursurile cu asiduitate.

În 1955 am început studiul patologiei întregului organism, anunțându-se foarte importantă anatomia patologică – cunoașterea anatomiei normale, dar și a histologiei, fiziologiei și a atâtor aspecte patologice privite izolat, dar și în evoluție.

Pe drept cuvânt, ne așteptam la o materie grea, aridă, pretențioasă, care trebuia bine „tocită“. Așadar, într-o frumoasă zi de septembrie, așteptam profesorul. Ne întrebam curioși cine ar putea fi...

A apărut un tânăr înalt, zvelt, frumos, cu ochi albaștri, îmbrăcat elegant. Am aflat ulterior că îl cheamă Pambuccian și că era conferențiar. Introducerea în materia de anatomie patologică a fost oarecum neașteptată și neobișnuită. Cu un glas destul de sonor, cu niște cuvinte bine nuanțate, „ne-a tras de mână către el“.

S-a substituit celulelor și organelor și, într-un anume fel, ne spunea: „Iată ce celulă frumoasă am fost, dar acum cât m-am schimbat în rău. Și acest organ atât de important este plin de suferință!“

Pătrundeam în structuri necunoscute, dar atât de apropiate... și nu ni se părea prea greu. Ba, dimpotrivă, interesant, captivant, ca o excursie programată spre necunoscut.

Așa au fost cursurile profesorului Pambuccian – completate cu lucrările practice de la Institutul „Babeș“. În scurt timp, anatomia patologică a devenit materia preferată, iar meritele profesorului Pambuccian au sporit din ce în ce mai mult.

Valoarea lucrărilor științifice prezentate la multe congrese naționale și internaționale, publicațiile deosebit de importante și întreaga sa activitate plină de realizări îi aduc, pe drept cuvânt, denumirea de cel mai mare anatomo-patolog al țării.

Viața sa n-a fost însă plină de bucurii și satisfacții. Născut la Adana (Turcia) la 20 august 1915 (ar fi împlinit acum 99 de ani), este prins încă din primii ani de viață de ororile Genocidului armenesc. Rătăcit de familie, este găsit într-o groapă plină de

copii de către o prietenă a familiei, atrasă de ochii albaștri ai micuțului.

Alături de întreaga familie, ajunge (din cauza evenimentelor de atunci) în Siria, Liban, Cipru și, în sfârșit, în anul 1924, în România. Învăță la liceul „Mircea cel Bătrân“ din Constanța (premiat în fiecare an) și primește un premiu special de la profesorul Dimitrie Gusti.

În 1942, absolvă *magna cum laude* Facultatea de Medicină din București și intră în cercetare și în învățământul universitar încă înainte de terminarea studiilor. Este mobilizat pe front între 1942 și 1945 și termină războiul decorat cu Virtutea Militară. În urma activității medicale – și de această dată meritorie – obține gradul de medic locotenent colonel în rezervă.

După ce am devenit și eu cadru didactic la Facultatea de Stomatologie din București, m-am reîntâlnit de multe ori cu profesorul Pambuccian la diferite examene (doctorate, admiteri etc.) Întotdeauna bine dispus, ne împărtășea câte ceva din vasta sa cultură generală. În întreaga sa activitate a avut un rol esențial în medicalizarea stomatologiei, aspect despre care am vorbit mai sus. Ca o primă dragoste (a predat întâi la stomatologie), a susținut cu asiduitate disciplinele stomatologice în afirmarea lor ca veritabile domenii medicale.

La împlinirea vârstei de 80 de ani, l-am sărbătorit cu multă afecțiune – foști studenți, colegi, cunoscuți. La încheierea festivității, ne-a privit senin, cu zâmbetul său tăcut, dar plin de semnificație. Parcă ar fi spus: „Ei, băieți, aș vrea să mai rămân cu voi, dar...“